

Asia C-673/23

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

13.11.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Gerechtshof Amsterdam (Alankomaat)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

19.9.2023

Valittajat:

Smurfit Kappa Europe BV

Smurfit International BV

Smurfit Kappa Italia SpA

DS Smith Italy BV

DS Smith plc

DS Smith Packaging Italia SpA

DS Smith Holding Italia SpA

Toscana Ondulati SpA

Vastapuolet:

Unilever Europe BV

Unilever Supply Chain Company AG

Unilever Italy Holdings Srl

Pääasian menettelyn kohde

Valitus rechtbank Amsterdamin (Amsterdamin alioikeus, jäljempänä rechtbank) tuomiosta, jossa se totesi, että se on toimivaltainen tutkimaan Alankomaiden ulkopuolelle sijoittautuneita kartellivahinkoasian asianosaisia vastaan nostetut kanteet.

Ennakkoratkaisupyyntöön kohde ja oikeudellinen perusta

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 8 artiklan 1 kohta.

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymys

Onko Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu läheinen liittymä olemassa

i) yhtäältä kanteen, joka on nostettu sellaista perusvastaajaa (jäljempänä myös ankkurivastaaja) vastaan, jolle kansallisen kilpailuviranomaisen kartellipäätös ei ole osoitettu, mutta jonka katsotaan olevan ylöspäin kohdentuvassa vastuussa unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon todetusta rikkomisesta yksikkönä, jonka väitetään muodostavan eurooppalaisessa kilpailuoikeudessa tarkoitettun yrityksen (jäljempänä yritys), ja

ii) toisaalta sellaisen kanteen välillä, joka on nostettu

a) sellaista kanssavastaajaa vastaan, jolle kyseinen päätös on osoitettu, ja/tai

b) sellaista kanssavastaajaa vastaan, jolle päätös ei ole osoitettu ja jonka osalta väitetään, että se kuuluu oikeudellisena yksikkönä yritykseen, joka on päätöksen mukaan julkisoikeudellisesti vastuussa unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon rikkomisesta?

Onko tässä yhteydessä merkitystä sillä,

a) onko ankkurivastaaja, jonka katsotaan olevan ylöspäin kohdentuvassa vastuussa, ainoastaan omistanut ja hallinnoinut osakkeita kartellin aikana,

b) – jos neljännen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymykseen vastataan myöntävästi – onko ankkurivastaaja, jonka katsotaan olevan ylöspäin kohdentuvassa vastuussa, osallistunut kartellin kohteena olevien tavaroiden tuotantoon, jakeluun, myyntiin ja/tai toimitukseen ja/tai kartellin kohteena olevien palvelujen tarjoamiseen,

c) onko ankkurivastaajan kotipaikka siinä jäsenvaltiossa, jossa kansallinen kilpailuviranomainen on todennut (vain) yhden unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon rikkomisen kansallisilla markkinoilla,

d) onko kanssavastaaja, jolle päätös on osoitettu, merkitty päätökseen

i) kartellin tosiasiallisesti osallistujaksi – siinä merkityksessä, että se on tosiasiallisesti osallistunut todettuun sääntöjenvastaiseen sopimukseen tai sopimukseen ja/tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin taikka

ii) oikeudellisena yksikkönä, joka muodostaa yrityksen, jonka katsotaan olevan julkisoikeudellisessa vastuussa unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon rikkomisesta,

e) onko kanssavastaaja, jolle päätös ei ole osoitettu, tosiasiallisesti tuottanut, jaellut, myynyt ja/tai toimittanut kartellin kohteena olevia tavaroita ja/tai palveluja,

f) kuuluvatko ankkurivastaaja ja kanssavastaaja samaan yritykseen vai eivät,

g) ovatko kantajat suoraan tai välillisesti ostaneet tavaroita ja/tai ottaneet vastaan toimituksina palveluja ankkurivastaajalta ja/tai kanssavastaajalta?

Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen b alakysymys

Onko ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymykseen vastaamisen kannalta merkitystä sillä, onko ennakoitavissa, että asianomainen kanssavastaaja haastetaan kyseisen ankkurivastaajan kotipaikan tuomioistuimeen? Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko ennakoitavuus erillinen arviointiperuste Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa? Onko ennakoitavuus lähtökohtaisesti olemassa, ottaen huomioon unionin tuomioistuimen 6.10.2021 antaman tuomion Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800)? Missä määrin ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymyksessä mainitut olosuhteet a–g vaikuttavat esillä olevassa tapauksessa sen ennakoitavuuteen, että kanssavastaaja haastetaan ankkurivastaajan kotipaikan tuomioistuimeen?

Toinen ennakkoratkaisukysymys

Onko tuomioistuimen toimivallan määrittämisessä otettava huomioon myös ankkurivastaajaa vastaan nostetun kanteen menestymismahdollisuus? Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, riittääkö sen toteaminen, ettei etukäteen voida sulkea pois kanteen hyväksymisen mahdollisuutta?

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

Onko (siviilioikeudellisissa) kartellivahinkoasioissa sovellettava tai voidaanko niissä soveltaa kilpailuoikeudessa hyväksyttyä oletamaa, jonka mukaan

emoyhtiöillä (joille on määrätty sakko) on ratkaiseva vaikutusvalta tytäryhtiöiden taloudelliseen toimintaan (Akzo Nobel -oikeuskäytännössä hyväksytty oletama)?

Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymys

Voivatko Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa samaan jäsenvaltioon sijoittautuneet eri vastaajat olla (yhdessä) ankkurivastaajana?

Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen b alakysymys

Nimetäänkö alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa suoraan ja välittömästi, eikä kansallista oikeutta sovelleta?

Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen c alakysymys

Jos neljännen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymykseen vastataan kieltävästi – eli että vain yksi vastaaja voi olla ankkurivastaaja – ja neljännen ennakkoratkaisukysymyksen b alakysymykseen vastataan myöntävästi – eli että Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa nimetään suoraan alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin, eikä kansallista oikeutta sovelleta,

onko Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa mahdollista siirtää asia sisäisesti vastaajan kotipaikan tuomioistuimeen samassa jäsenvaltiossa?

Unionin oikeussäännöt, joihin asiassa viitataan

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 101 artikla

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (jäljempänä Bryssel I a -asetus) 4 artiklan 1 kohta, 6 artiklan 1 kohta, 7 artiklan 1, 2 ja 3 kohta, 8 artiklan 1 kohta ja 11 artiklan 1 kohdan b alakohta

Kansalliset oikeussäännöt, joihin asiassa viitataan

Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (siviiliprosessilaki, jäljempänä Rv) 107 §, 110 §:n 1 ja 3 momentti, 209 § ja 612 §

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Asia koskee valittajien asettamista yhteisvastuuseen vahingosta, joka on aiheutunut SEUT 101 artiklan kahdesta erillisestä rikkomisesta, jotka Italian kilpailuviranomainen (jäljempänä AGCM) on todennut 17.7.2019 tekemällään päätöksellä (jäljempänä päätös). Päätös koskee 2.2.2004–30.3.2017 toiminutta pahvilevykartellia, jossa manipuloitiin aaltopahvin myyntihintoja ja kannustettiin

muita yrityksiä osallistumaan rikkomiseen. Päätös koskee lisäksi 7.9.2005–30.3.2017 toiminutta pakkauskartellia, jossa pahvipakkausten tärkeimmät tuottajat tekivät sopimuksen kilpailun vääristämiseksi (jäljempänä yhdessä kartellit). Päätöksen mukaan pakkauskartellilla oli pahvilevykartellia tukeva tehtävä.

- 2 Ennakkoratkaisupyynnössä on yhdistetty kaksi asiaa. Ensimmäiseen kolmeen valittajaan (ensimmäinen oikeudenkäynti) viitataan yhdessä nimellä SK ym. ja kuhunkin valittajaan erikseen SK Europe, SK International ja SK Italia. Loppuihin viiteen valittajaan (toinen oikeudenkäynti) viitataan yhdessä nimellä DS ym. ja kuhunkin valittajaan erikseen DS Italy, DS Plc, DS Packaging, DS Holding ja Toscana. Molempien oikeudenkäyntien vastapuoliin viitataan yhdessä nimellä Unilever ym. ja kuhunkin vastapuoleen erikseen Unilever Europe, Unilever Supply Chain ja Unilever Italy. SK Europen kotipaikka on Naarden, SK Internationalin Amsterdam ja DS Italyn Rijswijk. Muut valittajat ovat sijoittautuneet Alankomaiden ulkopuolelle.
- 3 Unilever Europe on 2017 lähtien ensisijaisessa vastuussa raaka-aineiden ja pakkausmateriaalien hankinnasta Unileverin eurooppalaisille tuotantolaitoksille, myös Italiassa sijaitseville tuotantolaitoksille. Tätä ennen kyseinen vastuu kuului Unilever Supply Chain Companylle. Kartellin alkuaikoina Unilever-konserni osti myös paikallisesti aaltopahvipakkauksia suoraan Unilever Italyn oikeudellisten edeltäjien kautta.
- 4 Unilever ym. vaativat kanteessaan vahvistamaan, että SK ym. ja DS ym. ovat kartelleihin osallistumisensa takia niitä kohtaan yhteisvastuullisia sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun perusteella. Ne vaativat kanteessaan lisäksi, että SK ym. ja DS ym. velvoitetaan maksamaan vahingonkorvausta, jonka määrä vahvistetaan erillisessä jatkomenettelyssä. Unilever ym. katsovat, että SK ym. ja DS ym. ovat vastuussa tästä vahingosta oikeudellisina yksikköinä, jotka Unilever ym. mukaan kuuluvat kilpailuoikeudessa tarkoitettuihin yrityksiin, jotka ovat syyllistyneet päätöksessä todettuun unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon rikkomiseen.
- 5 SK ym. kuuluvat SK-konserniin, joka toimii paperi- ja pahvipakkausmateriaalien alalla. Koko SK-konsernin emoyhtiö on Smurfit Kappa Group PLC, jonka kotipaikka on Dublin, Irlanti, ja joka ei ole osallisena tässä oikeudenkäynnissä. SK International on (väliyhtiönä toimiva) holdingyhtiö SK-konsernin maailmanlaajuisista toimintaa varten. Se on SK Europen, joka on (väliyhtiönä toimiva) holdingyhtiö SK-konsernin eurooppalaista toimintaa varten, kokonaan omistava emoyhtiö. SK Europe on SK Italia Holdings S.p.A:n ja SK Italia vuonna 2018 sulautumisen jälkeen SK Italian kokonaan omistava emoyhtiö. SK Italia on italialainen operatiivinen yhtiö, joka toimii pahvilevyjen ja pahvipakkausmateriaalien tuotannon ja kaupan alalla Italiassa ja jolla on Italiassa kolme tehdasta.
- 6 DS ym. kuuluvat DS-konserniin, joka harjoittaa toimintaa aaltopahvipaperin, aaltopahvilevyjen ja aaltopahvipakkausten tuotannon ja myynnin alalla. DS PLC

on koko DS-konsernin emoyhtiö. DS Holding ja DS Italy ovat holdingyhtiöitä. DS Italy omistaa 92 prosenttia Toscanan osakkeista. Toscana harjoittaa toimintaa aaltopahvin ja aaltopahvipakkausten tuotannon alalla, ja sillä on kaksi tehdasta Italiassa. DS Packaging osti vuonna 2012 SCA Packaging Italia S.p.A:n yrityskaupalla ja harjoittaa toimintaa aaltopahvilevyjen ja aaltopahvipakkausten tuotannon ja myynnin alalla.

- 7 Päätös on osoitettu SK Italialle, DS Holdingille ja Toscanalle. Päätöksessä todetaan, että SK Italia ja Toscana ovat osallistuneet kartelleihin. Päätöksessä katsotaan DS Holdingin olevan ylöspäin kohdentuvassa vastuussa (välillisenä) emoyhtiönä. Päätöstä ei ole osoitettu muille vastaajille.
- 8 Rechtbank totesi valituksenalaisessa päätöksessä, että se on toimivaltainen tutkimaan Alankomaiden ulkopuolelle sijoittautuneita vastaajia vastaan nostetut kanteet. Rechtbank totesi, että Alankomaihin sijoittautuneita ja Alankomaiden ulkopuolelle sijoittautuneita vastaajia vastaan nostettujen kanteiden välillä on niin läheinen liittymä, että niiden ratkaiseminen yhdessä tuomioistuimessa on moitteettoman lainkäytön mukaista ristiriitaisten tuomioiden välttämiseksi. SK ym. ja DS ym. valittivat tästä päätöksestä.
- 9 Alankomaiden oikeuden mukaan tuomioistuimen toimivalta on oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluva seikka ja siksi se tutkitaan viran puolesta myös muutoksenhakutuomioistuimessa. Alankomaiden ulkopuolelle sijoittautuneet vastaajat ovat sitä paitsi vastakanteessa kiistäneet rechtbankin kansainvälisen toimivallan. Asianosaisten tähän mennessä esittämät perustelut koskevat ainoastaan rechtbankin toimivaltaa tutkia Alankomaiden ulkopuolelle sijoittautuneita vastaajia vastaan nostetut kanteet.
- 10 Alueellinen toimivalta (relatieve bevoegheid) eli kysymys siitä, mikä (vastaavan oikeusasteen) tuomioistuin Alankomaissa on toimivaltainen tutkimaan kanteen, ei ole oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluva seikka. Alueellinen toimivalta määräytyy lähtökohtaisesti vastaajan sijaintipaikan perusteella. Alankomaalaisista vastaajista ainoastaan SK International sijaitsee Amsterdamin tuomiopiirissä. Rechtbank on katsonut, että sillä on alueellinen toimivalta Rv:n 107 §:n perusteella. Siinä säädetään, että jos tuomioistuin on toimivaltainen yhden oikeudenkäynnissä yhdessä asianosaisina olevista vastaajista osalta, kyseinen tuomioistuin on toimivaltainen myös muiden vastaajien osalta edellyttäen, että eri vastaajia vastaan nostetut kanteet liittyvät toisiinsa niin, että tarkoituksenmukaisuuden vuoksi on perusteltua, että ne käsitellään yhdessä. Lisäksi asianomaiset Alankomaissa sijaitsevat vastaajat eivät ole kiistäneet rechtbankin alueellista toimivaltaa. Alueellista toimivaltaa koskevaan päätökseen ei voida hakea muutosta (Rv:n 110 §:n 3 momentti). Näin ollen gerechtshofin on Alankomaiden prosessioikeuden mukaan katsottava, että rechtbankilla on alueellinen toimivalta kaikkien Alankomaissa sijaitsevien vastaajien osalta.
- 11 Pääasian kanteiden menestymisen edellytyksenä on ensinnäkin se, että Unilever ym. väittämä vastuu vahvistetaan kunkin vastaajan osalta. Unilever ym.

tavoitteena on, että vahingon määrä vahvistetaan erillisessä menettelyssä (Rv:n 612 §). Se on Alankomaiden oikeudessa yleinen muttei pakollinen erillinen jatkomenettely. Jotta asia voidaan siirtää tällaiseen jatkomenettelyyn vahingon määrän vahvistamiseksi, riittää, että on uskottavaa, että Unilever ym. on aiheutunut vahinkoa.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 12 Ennakkoratkaisukysymykset liittyvät käsiteltävän asian erityisyyteen: kartellivahinkoasia AGCM:n Italian markkinoilla toteamien unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon rikkomisten vuoksi. Jotkut kysymyksistä ovat merkityksellisiä myös muiden Alankomaissa vireillä olevien kartellivahinkoasioiden kannalta, esimerkiksi yhdessä toisessa kartellivahinkoasiassa, jossa gerechtshof esittää tänään osittain samat kysymykset, ja asiassa, jossa Hoge Raad (Alankomaiden ylin tuomioistuin) esitti ennakkoratkaisukysymyksiä 26.6.2023 (C-393/23, Athenian Brewery ja Heineken).

Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen a ja b alakysymykset

- 13 Gerechtshof näkee käsiteltävässä asiassa erilaisia ratkaisuja kysymykseen siitä, onko Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu läheinen liittymä olemassa tai voiko se olla olemassa yhtäältä SK Internationalia ja/tai muita Alankomaissa sijaitsevia vastaajia vastaan nostetun kanteen ja toisaalta kunkin ulkomaalaisia vastaajia vastaan nostetun kanteen välillä, ja kysymykseen siitä, onko sillä merkitystä, että asianomaisen vastaajan ennakoitavissa on se, että se haastetaan rechtbankiin, joka on ankkurivastaaja SK Internationalin kotipaikan tuomioistuin.
- 14 Yhden, Unilever ym. kannattaman vaihtoehdon mukaan läheisen liittymän olemassaolo on seuraus siitä tosiseikasta, että yhtäältä SK Internationalia vastaan nostettujen kanteiden (ja mahdollisesti muita Alankomaissa sijaitsevia vastaajia vastaan nostettujen kanteiden) ja toisaalta ulkomaalaisia vastaajia vastaan nostettujen kanteiden perusteena on yhteisvastuu samasta vahingosta, missä yhteydessä ne ovat kaikki asianosaisina oikeudenkäynnissä niiden yksiköiden ominaisuudessa, jotka kuuluvat Unilever ym. mukaan yrityksiin, joiden osalta on päätöksessä vahvistettu, että ne ovat syyllistyneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkuvaan unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon rikkomiseen. Tämä näkemys perustuu vahingonkorvauksen tavoitteeseen eli unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon tehokkaan soveltamisen varmistamiseen (ks. tuomio 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, 67 kohta).
- 15 Toisaalta voidaan katsoa, että tällaisessa tapauksessa ainoastaan se, jolle päätös on osoitettu, tai jopa ainoastaan se yksikkö, joka on tosiasiallisesti itse syyllistynyt kilpailusääntöjen rikkomisiin, voi toimia ankkurivastaajana. Sellaisten yritykseen kuuluvien yksiköiden, jotka eivät itse ole osallistuneet rikkomiseen, ylöspäin ja/tai

alaspäin kohdentuva vastuu ei oikeuta tässä vaihtoehdossa sitä, että tällainen yksikkö (jota ei mainita päätöksessä) voi olla ankkurivastaaja. Laaja joukko mahdollisia ankkurivastaajia ei olisi moitteettoman lainkäytön mukaista. Tämä horjuttaisi Bryssel I a -asetuksen 4 artiklan 1 kohdan pääsääntöä ja johtaisi toimivaltaa koskevien sääntöjen arvaamattomaan soveltamiseen ja epätoivottavaan oikeuspaikkakeinotteluun, koska (lähes) kaikkien jäsenvaltioiden tuomioistuimet voisivat olla siinä tapauksessa toimivaltaisia. Tämä on ristiriidassa ennakoitavuutta koskevan vaatimuksen kanssa eli sen tavoitteen kanssa, että tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja sen lähtökohdan kanssa, että Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdan kaltaiset erityiset toimivaltasäännökset rajoittuvat pieneen määrään suppeasti tulkittavia ja selvästi kuvattuja tapauksia. Erityisesti kanteet, jotka kohdistuvat yksikköön, jota ei mainita päätöksessä ja joka on ylöspäin kohdentuvassa vastuussa, ja kanteet, jotka kohdistuvat yksikköön, joka on päätöksen mukaan myös yrityksen osana ainoastaan ylöspäin kohdentuvassa vastuussa, ovat tässä vaihtoehdossa liian etäällä toisistaan, jotta läheisen liittymän edellytys täytyisi ainakin, kun on kyse sellaisiin yksiköihin kohdistuvista kanteista, jotka eivät kuulu samaan yritykseen. Tässä vaihtoehdossa puolustetaan sitä, että toimivalta voi perustua Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaan vain, jos vastaajien ennakoitavissa on, että niitä vastaan voidaan nostaa kanteet ankkurivastaajan kotipaikan tuomioistuimessa. Tällaista ennakoitavuutta ei ole, jos kyse on toisistaan erillisistä eri yrityksiin kuuluvista yksiköistä.

- 16 *Gerechtshof* katsoo, ettei unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon noudattamisen tehokkaan valvonnan tavoitteen mukaista ole sulkea ennalta pois yksiköitä, joiden kanssa läheinen liittymä voi olla olemassa ja/tai jotka voivat olla ankkurivastaajia. On puolustettavissa, että kanteet, jotka on nostettu unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkuvan rikkomisen vuoksi sellaisia vastaajia vastaan, jotka ovat suoraan unionin oikeuden nojalla vastuussa olevia yksiköitä, koskevat samaa tosiasiallista ja oikeudellista tilannetta edellyttäen, että näiden vastaajien ennakoitavissa on ollut, että ne haastettaisiin ankkurivastaajan kotipaikan tuomioistuimeen. Ennakoitavuuden osalta voi olla merkitystä sillä, että unionin oikeudessa määrätyn kartellikiellon rikkominen voi johtaa useiden kantajien vahingonkorvauskanteisiin useita unionin oikeudessa tarkoitettuja vastuussa olevia yksiköitä vastaan. Tietyn asian konkreettiset tosiseikat ja olosuhteet voivat kuitenkin heikentää ankkurivastaajaa vastaan nostetun kanteen ja tiettyä vastaajaa vastaan nostetun kanteen välillä olevaa liittymää niin paljon, että Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa vaadittu läheinen liittymä puuttuu. Tällaisissa tapauksissa ei voida tyytyä siihen, että on olemassa ristiriitaisten tuomioiden vaara, jos eri vastaajia vastaan nostettuja kanteita ei käsitellä samassa tuomioistuimessa. Ennakoitavuus on siis korjausmekanismi, joka liittyy sen vahvistamiseen, onko kyse tosiasiallisesti ja oikeudellisesti samasta tilanteesta. Tämä tulkinta on sopusoinnussa unionin tuomioistuimen 21.5.2015 antaman tuomion *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335) kanssa, yhteensopiva Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdan tavoitteen (moitteeton lainkäyttö) kanssa, edistää unionin kilpailulainsäädännön tarkoituksenmukaista ja tehokasta täytäntöönpanoa ja on yhteensopiva kanteiden

välisen hierarkkisen yhteyden puuttumisen ja ankkurivastaajalle osoitettujen lisävaatimusten puuttumisen kanssa Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

- 17 Gerechtshofilla on kaksi erilaista vaihtoehtoa ankkurivastaajaa vastaan nostettujen kanteiden menestymismahdollisuuden merkityksellisyyden osalta Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa. Molempia vaihtoehtoja käytetään Alankomaiden oikeuskäytännössä.
- 18 Yhdessä vaihtoehdossa kanteiden menestymismahdollisuutta arvioidaan vasta pääasian yhteydessä. Tämän näkemyksen mukaan etukäteen selvästi perusteettoman kanteen nostaminen ankkurivastaajaa vastaan vastoin parempaa tietoa voi tarkoittaa oikeuksien väärinkäyttöä.
- 19 Toisen näkemyksen jo kansainvälisen toimivallan arvioimisen yhteydessä on tutkittava, ovatko nostetut kanteet tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen osalta riittävästi perusteltuja, etenkin ankkurivastaajaa vastaan nostetun kanteen tapauksessa, eikä Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa voida soveltaa, mikäli perustelut ovat puutteelliset. Tässä tarkoituksessa viitataan unionin tuomioistuimen 28.1.2015 antamaan tuomioon Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, 61 kohta) ja unionin tuomioistuimen 16.6.2016 antamaan tuomioon Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, 44 kohta). Unionin tuomioistuin on todennut, että toimivallan tutkimisen ei pitäisi rajoittua kantajan väitteisiin. Myös tuomioistuimen hallussa olevat tiedot asianosaisten välisestä todellisesta oikeussuhteesta ja vastaajan esittämät väitteet on otettava huomioon. Tässä vaihtoehdossa Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa voidaan soveltaa vasta, jos sitä, että ankkurivastaajaa vastaan nostettu kanne voi menestyä, voidaan jo etukäteen pitää todennäköisenä, siis ennen asianosaisten lausumia pääasiassa, yksityiskohtaisempaa tosiseikkoja koskevaa tutkintaa tai todistelua.
- 20 Oikeaan tulkintaan liittyy mahdollisesti varteenotettava epäilystä. Julkisasiamies Mengozzi on katsonut asiassa Freeport (C-98, EU:C:2007:302, 70 kohta) antamassaan ratkaisuehdotuksessa, että ristiriitaisten tuomioiden vaaran tutkiminen voi sisältää myös arvion siitä, onko kanteella, joka on nostettu sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, jossa asiaa käsittelevä tuomioistuin sijaitsee, mahdollisuus menestyä. Mengozzin mukaan tällaisella arviolla voi olla konkreettista merkitystä ristiriitaisten tuomioiden vaaran poissulkemiseksi vain, jos tällaisen kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi tai kanne on täysin perusteeton. Toisaalta unionin tuomioistuin on 13.7.2006 antamassaan tuomiossa Reisch Montage (C-103/05, EU:C:2006:471, 31 kohta) todennut, että kyseisen asian olosuhteissa voitiin vedota Bryssel I -asetuksen 6 artiklan 1 alakohtaan sellaisen kanteen yhteydessä, joka on nostettu jossakin jäsenvaltiossa sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa, ja tämän sellaista kanssavastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on jossakin toisessa jäsenvaltiossa, myös silloin kun tämä kanne ei

nostamishetkelläänkään täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä kansallisen lainsäädännön nojalla ensiksi mainitun vastaajan osalta. Tästä huolimatta etukäteen selvästi perusteettoman kanteen nostaminen ankkurivastaajaa vastaan vastoin parempaa tietoa voi tarkoittaa oikeuksien väärinkäyttöä.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

- 21 Tämä kysymys on olennainen vain, jos ankkurivastaajaa vastaan nostetun kanteen menestymismahdollisuudella on merkitystä toimivallan tutkimisessa. Jos toimivallan tutkimisessa pelkkä etukäteen selvästi perusteettoman kanteen nostaminen ankkurivastaajaa vastaan vastoin parempaa tietoa voi tarkoittaa oikeuksien väärinkäyttöä ja siten johtaa toimivallan puuttumisen toteamiseen, näihin kysymyksiin on vastattava pääasiassa, jos väärinkäytöstä ei ole tapahtunut.
- 22 Kolmas ennakkoratkaisukysymys koskee Akzo Nobel -oikeuskäytännössä hyväksyttyä kumottavissa olevaa olettaa, jonka mukaan emoyhtiö, joka omistaa (lähes) täysin tytäryhtiön, joka on rikkonut unionin kilpailusääntöjä, vaikuttaa ratkaisevasti tämän tytäryhtiön käyttäytymiseen (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 10.9.2009, Akzo Nobel ym. v. komissio, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tätä olettaa sovelletaan myös, kun emoyhtiöllä on hallussaan kaikki tytäryhtiönsä osakkeisiin liittyvät äänioikeudet (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 27.1.2021, The Goldman Sachs Group v. komissio, C-595/18 P, EU:C:2021:73, 35 kohta), ja sitä on sovellettu myös emoyhtiöön, jolla on välillinen määräysvalta väliyhtiönä toimiva holding-yhtiön kautta (ks. unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 27.9.2012, Shell Petroleum ym. v. komissio, T-343/06, EU:T:2012:478, 52 kohta), ja emoyhtiöön, joka on toimintaa taloudellista toimintaa harjoittamaton holding-yhtiö, jolla ei ole operatiivista toimintaa (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 20.1.2011, General Química ym. v. komissio, C-90/09 P, EU:C:2011:21, 86–88 kohta ja tuomio 11.7.2013, komissio v. Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, EU:C:2013:514, 42–44 kohta). Akzo Nobel -oikeuskäytännössä hyväksytty olettaa on kehitetty unionin kilpailusääntöjen julkisoikeudellisen täytäntöönpanon yhteydessä. On mahdollista perustellusti epäillä Akzo Nobel -oikeuskäytännössä hyväksytyn olettan soveltamista siviilioikeudellisissa kartellivahinkoasioissa.
- 23 Yhdessä lähestymistavassa tähdennetään, että kilpailuoikeudellista yrityksen käsitettä on tulkittava samalla tavalla julkis- ja yksityisoikeudellisessa täytäntöönpanossa ja että Akzo Nobel -oikeuskäytännössä hyväksytyn olettan unionin kilpailuoikeuden julkisoikeudellisessa täytäntöönpanossa soveltamisen perusteena olevat tuomion kohdat koskevat myös yksityisoikeudellista täytäntöönpanoa.
- 24 Toisaalta voidaan katsoa, että Akzo Nobel -oikeuskäytännössä hyväksytty olettaa on ainoastaan todistusolettama komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten hyväksi hallinto-oikeudellisissa menettelyissä. Tämän näkökannan mukaan tuomio Sumal ja unionin tuomioistuimen 14.3.2019 annettu

tuomio Skanska Industrial Solutions ym. (C-724/17, EU:C:2019:204) eivät syrjäytä kansallisia todistelua koskevia sääntöjä ja prosessioikeudellisia sääntöjä, eikä näistä tuomioista voida päätellä, että tätä menettelyllistä hallinto-oikeudellista sääntöä voidaan soveltaa sellaisenaan siviilioikeudellisissa vastuuta koskevissa menettelyissä. Tässä yhteydessä katsotaan merkitykselliseksi, ettei Akzo Nobel -oikeuskäytännössä hyväksyttyä olettaa mainita tuomion Sumal 43 kohdassa (siviilioikeudelliseen) vastuuseen asettamisen osana.

Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen a–c alakysymys

Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymys

- 25 Unilever ym. mukaan Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi on riittävää, että ulkomaalaisia vastaajia vastaan nostettujen kanteiden ja yhden alankomaalaisia vastaajia nostetun kanteen välillä on kyseisessä säännöksessä tarkoitettu läheinen liittymä, vaikka kyseisen vastaajan / kyseisten vastaajien kotipaikka ei ole sen tuomioistuimen tuomiopiirissä, jossa kanne on nostettu. Toisaalta voidaan katsoa, että ankkurivastaajana voi toimia ainoastaan se vastaaja, jonka kotipaikka on asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomiopiirissä. Alankomaiden oikeuskäytännössä on esimerkkejä molemmista lähestymistavoista.
- 26 Gerechthof toteaa, että Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdan sanamuoto viittaa siihen, että vain yksi vastaaja voi olla ankkurivastaaja. Jos on välttämätöntä, että kaikkia kansavastaajia vastaan nostetuilla kanteilla on kyseinen läheinen liittymä SK Internationalia vastaan nostetun kanteen kanssa, kyse on paljon tiukemmasta vaatimuksesta kuin sen riittäminen, että on olemassa yhteys kanteeseen, joka on nostettu yhtä muista Alankomaihin (mutta ei rechtbankin tuomiopiiriin) sijoittautuneista vastaajista vastaan. Kuten 10 kohdassa on todettu, gerechtshofin on käsiteltävässä asiassa pidettävä lähtökohtana sitä, että se on toimivaltainen kaikkien Alankomaihin sijoittautuneiden vastaajien osalta.

Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen b alakysymys

- 27 Koska SK International ei mahdollisesti voi olla ankkurivastaaja, mutta joku toisista alankomaalaisista vastaajista voi olla ankkurivastaaja, on merkityksellistä, annetaanko Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa kansainvälisen toimivallan lisäksi myös alueellinen toimivalta suoraan ja mahdollisesti jopa yksinomaisesti, eikä alueellista toimivaltaa koskevia kansallisia sääntöjä sovelleta. Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdan sanamuoto viittaa siihen. Tämä kaksoistehtävä on jo hyväksytty Bryssel I a -asetuksen 7 artiklan johdantolauseen ja 1 ja 2 alakohdan ja 11 artiklan 1 kohdan b alakohdan osalta, joiden sanamuoto on samankaltainen Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdan kanssa (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 15.7.2012, Volvo ym., C-30/20, 33 kohta; tuomio 3.5.2007, Color Drack, C-386/05, EU:C:2007:262, 30 kohta, ja tuomio 30.6.2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514). Neljannen

ennakkoratkaisukysymyksen b alakysymyksellä pyritään saamaan tästä varmuus, koska tämä kaksoistehtävä on c alakysymyksen lähtökohta.

Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen c alakysymys

- 28 Neljannen ennakkoratkaisukysymyksen c alakysymys esitetään sen varalta, että ankkurivastaaaja on jokin muu alankomaalaisista vastaajista kuin SK International. Jos neljannen ennakkoratkaisukysymyksen a alakysymykseen vastataan kieltävästi – eli että ainoastaan yksi vastaaja voi olla ankkurivastaaaja – ja neljannen ennakkoratkaisukysymyksen b alakysymykseen vastataan myöntävästi – eli että Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa nimetään suoraan alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin –, esiin tulee nimittäin kysymys siitä, onko Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan sallittua siirtää asia toisen vastaajan samassa jäsenvaltiossa olevan kotipaikan tuomioistuimeen. Siinä tilanteessa (läheistä liittymää ankkurivastaaajaa vastaan nostetun kanteen kanssa ei ole, mutta samassa jäsenvaltiossa olevaa toista vastaajaa vastaan nostetun kanteen kanssa on) asia on ilman mahdollisuutta sisäiseen siirtoon saatettava uudelleen kyseisen toisen vastaajan samassa jäsenvaltiossa olevan kotipaikan tuomioistuimeen. Tämä johtaa uuteen menettelyyn, jossa kansainvälinen toimivalta on tutkittava viran puolesta uudelleen. Mahdollisuus siirtää asia sisäisesti (yhdestä alankomaalaisesta tuomioistuimesta toiseen niin, että oikeudenkäyntiä jatketaan siitä, mihin se jäi) on prosessiekonomian ja tehokkuuden kannalta suotavaa. Gerechthof katsoo näin ollen, että Bryssel I a -asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa on oltava mahdollista tulkita siten, että sen mukaan tällainen sisäinen siirto on sallittua.